

POSTANOWIENIE

Dnia 17 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wiliński

w sprawie **D. J.**

oskarżonego o czyn z art. 155 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 17 października 2024 r.,

zażalenia prokuratora Prokuratury Regionalnej w Gdańsku

na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 1 lipca 2024 r., sygn. akt So 1/24

o umorzeniu postępowania

na podstawie art. 530 § 3 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

uchylić zaskarżone postanowienie

Postanowieniem z dnia 1 lipca 2024 r., sygn. akt So 1/24, Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu umorzył postępowanie karne przeciwko płk. Rez. D. J., oskarżonemu o czyn z art. 155 k.k. i in. z uwagi na brak skargi uprawnionego oskarżyciela. W ocenie Sądu wynikała ona z faktu, że akt oskarżenia wniesiony został w tej sprawie przez prokuratora powszechnej jednostki prokuratury, podczas gdy przed sądem wojskowym popierać akt oskarżenia przeciwko żołnierzowi może wyłącznie „prokurator do spraw wojskowych” tj. prokurator pełniący czynności w Departamencie do Spraw Wojskowych, w wydziałach prokuratur okręgowych i działach prokuratur rejonowych, właściwych w sprawach wojskowych. Również

tylko taki prokurator może w ocenie Sądu prowadzić postępowanie przygotowawcze wobec oskarżonego w tej sprawie żołnierza.

Zażalenie na wskazane orzeczenie wniosła prokurator Prokuratury Regionalnej w Gdańsku zarzucając mu:

„obrazę przepisów postępowania, tj. art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k. mającą wpływ na treść orzeczenia poprzez niezasadne przyjęcie przez sąd, że w sprawie nie została wniesiona skarga w postaci aktu oskarżenia przez uprawnionego oskarżyciela ponieważ czyny, których popełnienie oskarżyciel publiczny zarzucił oskarżonemu D. J. pozostawały w związku z naruszeniem obowiązku wynikającego ze służby wojskowej, a także wyrządziły szkody wojsku, tj. czyny te zostały popełnione:

- przez żołnierza w czynnej służbie wojskowej,
- podczas i w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych,
- w obrębie obiektu wojskowego,
- z naruszeniem obowiązku wynikającego ze służby wojskowej,
- na szkodę wojska

i akt oskarżenia przeciwko żołnierzowi może popierać przed sądem wojskowym wyłącznie prokurator pełniący czynności w Departamencie do Spraw Wojskowych, w wydziałach prokuratur okręgowych i działach prokuratur rejonowych, właściwych w sprawach wojskowych”.

Podnosząc powyższe skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w Poznaniu celem prowadzenia postępowania sądowego w przedmiotowej sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się zasadne i zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 45 § 1 k.p.k. oskarżycielem przed wszystkimi sądami jest prokurator. Ta jednoznaczna regulacja procesowa wskazuje, że prokurator jest uprawnionym oskarżycielem w rozumieniu ustawy i wniesiony przez niego akt

oskarżenia w sprawach, jak sprawa niniejsza, z oskarżenia publicznego nie może być uznawany za wadliwy w rozumieniu art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k. Żaden z obowiązujących przepisów kodeksu postępowania karnego, w tym zarówno w części powszechnego procesu, jak i w części wojskowej, nie zawiera ograniczenia kompetencji prokuratora, zakreślając mu kategorie spraw w których nie jest uprawniony do wykonywania funkcji oskarżyciela publicznego. Dotyczy to także innych kompetencji procesowych prokuratora, w tym wskazanych w art. 311 § 1 k.p.k. (uprawnienie do prowadzenia śledztwa), czy art. 331 § 1 k.p.k. (sporządzenie aktu oskarżenia). Procesowa regulacja jest zgodna z podstawową dla ustroju prokuratury zasadą jednolitości jej działania. W sytuacji zatem, w której śledztwo w sprawie, ze względu na przedmiot postępowania (zarzut błędu medycznego, którego skutkiem jest śmierć człowieka) prowadzone było przez prokuratora prokuratury regionalnej, brak jest podstaw do stwierdzenia, że prokurator tej prokuratury był nieuprawniony do wniesienia i popierania aktu oskarżenia przed sądem, w szczególności zaś by wystąpiła w ten sposób negatywna przesłanka procesowa z art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k.

Wewnętrzne regulacje urzędu prokuratorskiego, w tym dotyczące wyodrębnienia na szczeblu prokuratur rejonowych i okręgowych wydziałów i działów do spraw wojskowych nie tworzą norm nadrzędnych nad ogólną procesową regułą kompetencyjną wskazaną w art. 45 § 1 k.p.k.. Jej celem nie jest bowiem nic innego niż zagwarantowanie, że podmiot, który wnosi akt oskarżenia posiada do tego umocowanie – zarówno wtedy gdy działa w imieniu państwa jako jego organ (oskarżyciel publiczny), jak i wtedy gdy w ramach ustawowych kompetencji wnosi je jako osoba prywatna (oskarżyciel prywatny, oskarżyciel subsydiarny). Podejmowanie prób wykładni obowiązujących przepisów w kierunku zaprezentowanym w zaskarżonym postanowieniu stanowi nie tylko przykład wadliwego pojmowania pojęcia „uprawnionego oskarżyciela”, ale także nadmiernego formalizmu procesowego opartego na ocenie wewnętrznej struktury prokuratury, ma też charakter antygwarancyjny w stosunku do interesu wymiaru sprawiedliwości, którego podstawowym rzecznikiem w zakresie zasady legalizmu jest prokurator.

Zgodnie z przepisem art. 3 § 2 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o Prokuraturze (Dz. U. 2023 r., poz. 1860 t.j.; dalej: uoP) w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych zadania, o których mowa w § 1, wykonują prokuratorzy powszechnych jednostek organizacyjnych *prokuratury* pełniący czynności w Departamencie do Spraw Wojskowych, w wydziałach *prokuratur* okręgowych i działach *prokuratur* rejonowych, właściwych w sprawach wojskowych, zwani dalej "prokuratorami do spraw wojskowych". Przepis ten wskazuje zatem podstawowy zakres kompetencji przekazanych prokuratorom funkcjonującym „w Departamencie do Spraw Wojskowych, w wydziałach *prokuratur* okręgowych i działach *prokuratur* rejonowych, właściwych w sprawach wojskowych”. Obowiązujące przepisy nie tworzą przy tym w znaczeniu ustrojowym odrębnych kategorii prokuratorów, a wskazana w art. 3 § 2 uoP nazwa „prokurator do spraw wojskowych” ma jedynie znaczenie organizacyjne, a nie oznaczenie wyłącznych kompetencji procesowych. Nie powinno jednak umknąć, że po pierwsze obowiązki te wykonują prokuratorzy powszechnych jednostek prokuratury, a więc działający na podstawie ogólnych reguł funkcjonowania prokuratury wskazanych w art. 3 § 1 uoP, w tym zasady jednolitości działania. Po drugie przypomnieć należy także, że w obecnej strukturze prokuratury nie istnieje wyodrębniona ustrojowo prokuratura wojskowa, lecz zadania w zakresie spraw wojskowych prowadzi prokuratura powszechna. Rację ma zatem skarżący, że ustawa nie wprowadza wyłączności działania i kompetencji prokuratorów z wydziałów i działów właściwych do spraw wojskowych. Po trzecie, wyodrębnienie organizacyjne obejmujące utworzenie odrębnych struktur w prokuraturach okręgowych i rejonowych nie oznacza, że wyłączono kompetencje prokuratorów z prokuratur regionalnych do wykonywania funkcji prokuratorskich w sprawach wojskowych, w tym do prowadzenia, nadzoru nad postępowaniami przygotowawczymi, lecz jedynie to, że w tym zakresie z woli ustawodawcy tworzenie takich odrębnych wydziałów na tym szczeblu prokuratury było niezasadne. Po czwarte treść przepisu art. 3 § 2 uoP w obowiązującym ustroju organizacyjnym prokuratury wskazuje w istocie tylko to, w jakich jednostkach organizacyjnych prokuratorzy, którym powierzono prowadzenie spraw wojskowych wykonują swoje obowiązki (Prokuratura Krajowa Departament do Spraw Wojskowych, prokuratury okręgowe, prokuratury rejonowe). Wyodrębnienie takie

ma zatem znaczenie organizacyjne, ale nie może być rozumiane w ten sposób, że prokurator prokuratury regionalnej, ze względu na brak organizacyjnego wyodrębnienia w niej struktury działu czy wydziału ds. wojskowych nie jest uprawniony do wykonywania zadań prokuratury w zakresie postępowania przygotowawczego (np. zamknięcia śledztwa) czy wnoszenia aktu oskarżenia do sądu, w tym do sądów wojskowych.

Niewątpliwie zaskarżone orzeczenie Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu pomija fakt organizacji prokuratury jako organu jednolitego, którego działanie oparte jest o zasady centralizmu, jednolitości, substytucji i dewolucji. Działania procesowe prokuratora są działaniami prokuratury. Prokurator powszechnej jednostki prokuratury nie jest pozbawiony kompetencji i uprawnienia do prowadzenia postępowania przygotowawczego i wniesienia aktu oskarżenia do sądu w sytuacji, gdy przepisy ustawy wyznaczające ze względu na przedmiot postępowania (czyn zarzucony) zakres właściwości rzeczowej oraz miejscowej sprawy w zgodzie z nadrzędną zasadą legalizmu procesowego przekazują mu kompetencje do wykonywania tych zadań. Z kolei ogólne przepisy wskazujące wewnętrzny podział zadań między jednostkami prokuratury oraz podział kompetencji w ramach organów prokuratury nie mogą być same w sobie wykładane w sposób, który prowadziłby do unicestwienia obowiązków procesowych prokuratora w postępowaniu karnym, do uznania, jak w tej sprawie, że określone kategorie spraw nie mogą być prowadzone w sposób prawidłowy z powodu braku organizacyjnego wyodrębnienia określonej wewnętrznej struktury organizacyjnej tego organu. Z tych samych powodów działania prokuratora wykonującego co do zasady obowiązki w ramach struktur prokuratur rejonowych i okręgowych przeznaczonych do spraw wojskowych nie stają się bezskuteczne jeśli wykonuje czynności prokuratora w powszechnym postępowaniu karnym, a wniesione przez niego akty oskarżenia nie są czynnościami nieuprawnionego oskarżyciela.

Z tych wszystkich powodów uznać należało, że rację ma skarżący, iż doszło w tej sprawie do rażącego naruszenia art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k. i bezpodstawnego umorzenia postępowania karnego. Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu rozpozna zatem wniesiony akt oskarżenia realizując swoje obowiązki wynikające z przepisów

kodeksu postępowania karnego, w tym w szczególności w zgodzie z dyrektywami zasady skargowości.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

[J.J.]

[ał]